

Datum
2021-05-20Diarienummer
KS-2021/1192.109Handläggare
Maria Sundblad
Maria.Sundblad@huddinge.se

Kommunstyrelsen

Betänkande Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22) – yttrande

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Yttrande enligt bilaga 1 till förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som Huddinge kommun yttrande över betänkandet Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22).

Sammanfattning

Socialdepartementet har gjort en översyn av vissa frågor på tobaksområdet. Syftet med utredningen har varit att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering av tobak, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. Förslagen presenteras i betänkandet Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22).

Samberedande förvaltningar välkomnar förslaget till reglering av tobaksfria nikotinprodukter. Idag finns luckor i lagstiftningen vad gäller denna typ av produkter. Det är därför positivt att det nu föreslås reglering på området och att kommuner med flera ges verktyg för att minska nikotinberoendet, särskilt bland barn och ungdomar. Dock finns det delar i utredningen som samberedande förvaltningar anser kan förtydligas och utvecklas vidare.

Beskrivning av ärendet

Socialdepartementet har gjort en översyn av vissa frågor på tobaksområdet. Syftet med utredningen har varit att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering av tobak, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter (bilaga 2).

Socialdepartementet har sänt betänkandet Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22) på remiss till flera myndigheter, kommuner och organisationer. Huddinge kommun har inte remitterats betänkandet men samberedande förvaltningar anser ändå att det är angeläget att kommunen yttrar sig över förslagen i utredningen.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 HuddingeBesök
Kommunalvägen 28

Tfn vxl 08-535 300 00

huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Utredningen föreslår att försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska regleras i en särskild lag, lag om tobaksfria nikotinprodukter (LTN). Näringsidkare som säljer dessa produkter föreslås anmäla försäljningen till den kommun där försäljningsstället är beläget. Till anmälan ska ett egenkontrollprogram bifogas. En åldersgräns på 18 år föreslås införas för att få köpa dessa produkter i butik. Kommunen föreslås bli tillsynsmyndighet och regleringen följer i stora drag det som gäller för försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare.

De nya lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts mellan kommunstyrelsens förvaltning och miljö- och bygglovsförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Samberedande förvaltningar välkomnar förslaget till reglering av tobaksfria nikotinprodukter. Idag finns luckor i lagstiftningen vad gäller denna typ av produkter. Det är därför positivt att det nu föreslås reglering på området och att kommuner med flera ges verktyg för att minska nikotinberoendet, särskilt bland barn och ungdomar. Dock finns det delar i utredningen som samberedande förvaltningar anser kan förtydligas och utvecklas vidare, vilka redogörs för nedan.

Av förslaget till LTN framgår att det ska finnas ett krav på produktanmälan till Folkhälsomyndigheten genom tillverkaren eller importören. Samberedande förvaltningar föreslår att näringsidkare som anmäler försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska bli rättligt skyldiga att kontrollera att de produkter som säljs på försäljningsstället är anmälda till Folkhälsomyndigheten.

Av förslaget till LTN framgår att den som ska bedriva försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll över försäljningen. För att underlätta kommunens tillsyn bör det införas en skyldighet att egenkontrollprogrammet ska finnas tillgängligt på försäljningsstället. Detta skulle även underlätta för Polismyndigheten vid deras tillsyn.

Antalet myndigheter som föreslås ges befogenheter att meddela förelägganden och förbud riktade till näringsidkare bör minskas. Det är inte logiskt eller lämpligt att flera olika myndigheter har samma möjlighet att fatta beslut om ingripanden på samma grunder mot den enskilda näringsidkaren.

Kommunen föreslås kunna fatta beslut om att förbjuda fortsatt försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. För att inte förväxla förbud med ett försäljningsförbud bör ett förbud som avser hela försäljningen av tobaksfria nikotinprodukter benämnas försäljningsförbud.

När det gäller förbud om försäljning (försäljningsförbud) av tobaksfria nikotinprodukter föreslås att kommunen kan förbjuda försäljningen upp till 6 månader. Förbudet bör utökas till 12 månader. Det motsvarar i så fall vad som gäller för att meddela förbud att sälja folköl enligt alkohollagen. Kommunen får då en möjlighet att fatta beslut som ska vara under en längre period vilket kan vara lämpligt vid upprepade grövre överträdelser.

Datum
2021-05-20Diarienummer
KS-2021/1192.109

När det gäller underrättelser mellan myndigheter framgår av förslaget att kommunen ska ha en skyldighet att skicka sina beslut till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet. Länsstyrelsen eller Polismyndigheten har inte motsvarande skyldighet att skicka sina beslut till kommunen. Om dessa myndigheter har rätt att fatta beslut om förelägganden och förbud med eller utan vite som rör objekt där kommunen har ett tillsynsansvar ska det rimligen ställas krav på att de myndigheterna skickar sin beslutet till berörd kommun. I annat fall försvårar det för kommunen att bedriva sin tillsyn.

Samberedande förvaltningar anser att beslut som kommunen meddelat en näringsidkare och som berör marknadsföring ska meddelas Konsumentverket då myndigheten svarar för vägledning av marknadsföringsbestämmelserna i den föreslagna lagen.

Den föreslagna lagen innehåller en möjlighet för kommunen att använda tillsynsmetoden kontrollköp. I praktiken innebär det att kommunen kan kontrollera om handlaren kräver legitimation i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. För att motverka att handlare vid upprepade tillfällen säljer tobaksfria nikotinprodukter till barn och ungdomar utan ålderkontroll är det rimligt att kommunen får möjlighet att meddela en sanktion för denna typ av överträdelse.

Samberedande förvaltningar anser att det i lagen skrivs in en möjlighet för kommunen att meddela en erinran. En erinran ska ses som en lägre grad av ingripande än att meddela en varning. Det kan vara lämpligt att meddela en erinran till en handlare som inte har en fungerande ålderskontroll. Fortsätter handlaren att sälja dessa produkter till barn efter meddelad erinran bör kommunen kunna meddela en varning. Efter upprepad varning bör det vara möjligt för kommunen att meddela ett försäljningsförbud under en begränsad tid. Vid konstaterade försäljningar till barn bör resultat från kontrollköpen även kunna ingå i underlaget för ett försäljningsförbud.

I den senaste Stockholmsenkäten (2020), en undersökning som genomförs i Stockholms län (dock ej Huddinge) för att bland annat mäta drogvänor hos elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet visar att ungdomar som röker och/eller snusar själva i stor utsträckning kan köpa dessa produkter. Detta gäller även för personer som inte fyllt 18 år. Detta talar för att ålderskontrollen i butiker är bristfällig. Kontrollköp tillsammans med dialog med näringsidkaren medför som regel att rutinerna skärps under en tid. Om kommunen även får meddela sanktioner innebär det en tydlig markering om att ålderskontrollen vid försäljning av dessa produkter är viktigt. Det kan förväntas att många underåriga ungdomar kommer att försöka köpa tobaksfria nikotinprodukter även efter det att en 18-årsgräns införs.

Det bör införas en skyldighet för kommunen att i likhet med alkohollagen planera sin tillsyn genom att upprätta en årlig tillsynsplan som lämnas in till länsstyrelsen, som då har möjlighet att följa kommunernas tillsynsplanering.

I betänkandet redogörs för att allt fler ungdomar använder sig av tobaksfria nikotinprodukter. Utredningen presenterar inte någon straffbestämmelse rörande

Datum
2021-05-20Diarienummer
KS-2021/1192.109

langning av tobaksfria nikotinprodukter.¹ Det innebär att det i praktiken är möjligt att langa dessa produkter till barn. Detta är inte förenligt med lagens intention att fungera som skyddslagstiftning. I betänkandet redogörs för regeringens förebyggande arbete och även barnkonventionen. Det är viktigt att försvåra för ungdomar att få tag på dessa produkter även utanför den reglerade handeln i butiker. Ett tidigt beroende medför ökad risk för skador och ohälsa. Det är därför rimligt att införa straffbestämmelse för de som langar dessa produkter till underåriga.

Säljer en näringsidkare felaktigt märkta tobaksfria nikotinprodukter kan dessa inte omhändertas av kommunen, varför det finns en risk att felaktigt märkta produkter som inte får säljas i butiken kommer finnas kvar där. Det är rimligt att kommunen får möjligheten att omhänderta felaktigt märkta produkter och att detta även föreskrivs i lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

Barnkonventionen anger att barn har rätt till en god hälsa (artikel 24) och rätt att skyddas mot droger (artikel 33). Det är viktigt att barn skyddas från att hamna i ett tidigt beroende av olika droger. De synpunkter som här framförts av samberedande förvaltningar utgör ett led i att verka för att värna barns rättigheter enligt konventionen.

De förslag som utredningen presenterar bedöms vidare ha en positiv inverkan på hållbarhet.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget till beslut innebär inga ekonomiska eller juridiska konsekvenser.

Camilla Broo
KommundirektörPatrik Forshage
Biträdande kommundirektör

Bilagor

- Bilaga 1. Huddinge kommuns yttrande
- Bilaga 2. Betänkande Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22)
- Bilaga 3. Bygglovs- och tillsynsnämndens beslut

Beslutet ska skickas till

Socialdepartementet

¹ Någon reglering av detta finns inte heller när det gäller tobaksvaror. Däremot finns reglering i alkohollagen.